

We moeten
zwijgen over
vertrouwen

Damiaan Denys

Waar was het vertrouwen gebleven? We wilden het terug! We hadden op televisie gehoord dat het er ooit was en dat het ons was ontnomen, als een oud geheim dat jaren voor ons verborgen was gehouden. En dus verzamelden we ons voor het koninklijk paleis van Katoren en schreeuwden we luidruchtig om vertrouwen.

Binnen zat de oude koning op zijn stenen stoel. Toen hij het rumoer hoorde, wist hij dat de tijd was gekomen voor zijn achtste opdracht. "Ik moet het vertrouwen vinden," zei hij op besliste toon tegen zijn ministers.

De koning reisde het hele land door op zoek naar vertrouwen. Hij sprak wethouders, raadpleegde professoren en was te gast in praatprogramma's. Hij reisde zeven jaren, legde duizenden kilometers af, bezocht elke stad, maar vond geen spoor van vertrouwen.

Ten einde raad besloot hij een kop warme chocolademelk te nuttigen omdat de winter was aangebroken en hij moedeloos was geworden. "Beste man, waar kan ik een herberg vinden?" vroeg hij een voorbijganger.

De man glimlachte en sprak de volgende woorden: "Een wijs man zoekt niet wat hij wil vinden, maar vindt wat hij niet wil zoeken."

Plots verscheen aan de horizon de warme gloed van een kleine herberg in een dorp zo oud dat het zelfs geen naam meer had en op geen kaart was te vinden. "Warme chocolademelk voor iedereen," riep de koning gul nadat hij de herberg was binnengegaan.

"Kom hier koning," riep een oude vos die aan een tafel bij het haardvuur zat. "Ik zal je belonen voor je hartelijkheid. Luister aandachtig. Vertrouwen komt pas tevoorschijn wanneer het is verdwenen."

"Ik begrijp je niet," zei de koning teleurgesteld.

De vos gaf niet op. "Ooit heeft een vreselijke tovenaer vertrouwen betoverd. Zodra het woord vertrouwen wordt uitgesproken, verdwijnt het. En elke keer dat iemand het woord in de mond neemt, verliest het aan kracht."

De koning wist voldoende. Hij ordonneerde zijn ministers voortaan over vertrouwen te zwijgen. "Vertrouwen moet niet op televisie komen,

'Elke keer dat iemand het woord vertrouwen in de mond neemt, verliest het aan kracht'

in blogs, vlogs, columns of andere media," zei hij. "Als vertrouwen niet aan bod komt, weten we dat het aanwezig is en ons in stilte behoedt voor erger, naar ons luistert en over ons waakt. Ook wanneer we naast het knapperend haardvuur helemaal naakt de liefde bedrijven."

Die laatste woorden werden door zijn ministers nooit begrepen, maar dat gaf niet want ze hadden vertrouwen.

d.denys@parool.nl

Geert ten Dam, voorzitter van het college van bestuur van UvA/HvA, en Damiaan Denys, filosoof en hoogleraar psychiatrie aan de UvA, schrijven om beurten op deze plaats een column.

Wijsbegeerte Filosoof wil beesten plaats geven in democratie

'Geef dier het recht over regels mee te beslissen'

Dierentalenspecialist Eva Meijer schreef een biografische roman over Len Howard. Deze Engelse violiste verruilde het stadsleven voor dat voor een leven tussen de vogels, met wie ze een speciale band opbouwde.

tekst Peter de Jaeger, foto Eva Plevier
AMSTERDAM

Vanwaar uw interesse in de omgang met dieren?

"In de filosofie wordt weinig nagedacht over dieren. Ik zag een gat in dat vakgebied. Nu ben ik aan de universiteit van Amsterdam bezig met een proefschrift over de 'politieke stem van dieren'. Een van de onderzoekers die ik daarin bespreek is Len Howard, de hoofdpersoon van mijn boek *Het vogelhuis*. In de vorige eeuw was zij haar tijd ver vooruit."

Waarom?

"Ze dacht dat de manier waarop vogels destijds werden onderzocht, namelijk in laboratoria, de realiteit vertekende. Experimenten in gevangenschap leveren andere resultaten op dan onderzoek binnen hun eigen biotoop. De manier waarop zij dat deed, op basis van wederzijds vertrouwen, is nu veel meer gangbaar. Dat geldt voor alle gedragsstudies bij dieren. Herhaalbare experimenten in laboratoria zie je nog steeds wel, maar daarnaast is er een duidelijke trend naar dieronderzoek in het veld."

Sommige wetenschappers verwijten Howard dat zij vogels menselijke eigenschappen toedicht. Zo zou een pimpelmees haar om hulp hebben gevraagd toen de bodem uit zijn nestkastje was gevallen. Gaat dat niet wat ver?

"Ik geloof dat een dergelijke communicatie zeker kan, wanneer er wederzijds vertrouwen is en een goede relatie. Een hond kan aangeven wanneer hij eruit wil, door zijn baasje aan te kijken, naast hem te gaan zitten of te blaffen. Wederzijdse liefde is aangetoond tussen mens en hond. Wanneer baas en hond elkaar goed kennen en elkaar aankijken, maken ze allebei oxytocine aan. Dat knuffelhormoon ontstaat ook bij mensen bij het kijken naar hun geliefde."

"Volgens Darwin is het verschil tussen mens en dier slechts een kwestie van gradaties. Emoties als liefde, woede en verdriet worden bij dieren steeds meer erkend, onder meer door het werk van etholoog Frans de Waal. Wanneer het gaat over emoties toont onderzoek steeds meer aan dat sommige dieren die hebben op een ma-

nier die sterk lijkt op die van mensen. Andere dieren uiten dat weer op andere manieren. Maar ook individuele mensen ervaren en uiten emoties verschillend. Daar is niet één recept voor."

Hoe is die scheiding tussen mens en andere dieren ontstaan?

"De oude Egyptenaren hadden geen apart woord voor dieren en mensen. En de oude Grieken zagen de mens als onderdeel van de kosmos waarin alles zijn eigen plek heeft. Een goed mens was bij hen niet anders dan een goed paard. Daarna zie je de invloed van het christendom, dat de mens als overheerser van de natuur ziet. Maar ook door het verlichtingsdenken en het humanisme is de mens los komen te staan van de wereld waarin hij leeft."

Ook taal is niet voorbehouden aan de mens. Dieren kunnen met mensen en onderling communiceren. Hebt u daar voorbeelden van?

"Die geef ik in mijn boek *Dierentalen*. De grijze roodstaartpapegaai Alex kende meer dan honderd woorden. Hij kon objecten tellen, maakte grapjes en kon het gedrag van mensen om zich heen beïnvloeden. Bordercollie Chaser leerde de namen van meer dan duizend speeltjes en begrijpt grammatica. Dieren hebben ook complexe soortspecifieke talen, waarin naast geluid, geur, gebaren, licht en kleuren ook andere signalen een rol kunnen spelen. In het wild levende dolfijnen noemen elkaar bij naam. Olifanten hebben een woord voor mens, dat gevaar aanduidt. De talen van walvissen, inktvissen, bijen en talloze vogels hebben een grammatica. Honden kunnen gebaren van mensen begrijpen en emoties van het gezicht aflezen. Penseelaapjes laten elkaar uitpraten en leren dat hun kinderen."

U pleit in uw proefschrift voor een politieke stem van dieren. We hebben toch al de Partij voor de Dieren?

"Dat mensen de belangen van dieren vertegenwoordigen is een eerste goede stap. Maar mijn punt is dat je in een democratie niet alleen het recht hebt mee te doen binnen de regels die door anderen zijn bepaald, maar dat je ook het